

การขับเคลื่อนด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในยุคปัจจุบัน

DRIVING PALI SCRIPTURE EDUCATION MANAGEMENT IN THE CONTEMPORARY ERA

พระพิพิธพัชรโรดม, พระวิสุทธวิโรจกิจ, พระสมุห์บัว ที่ปทุมโม และ มะลิ ทิพย์ประจง
Phra Phiphit Phacharodom, Phra Wisutthi Worakit, Phra Samuh Bua Teepathammo
and Mali Thippaprajong
วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
Phetchaburi Buddhist College
Email:thipprajongmali@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และกลไกการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน ท่ามกลางวิกฤตการณ์การลดลงของศาสนทายาทและพลวัตของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ผลการศึกษาพบว่าการขับเคลื่อนในยุคปัจจุบันดำเนินอยู่บน 4 เสาหลักสำคัญ ได้แก่ (1) การปฏิรูปเชิงนโยบายและนิติบัญญัติผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 เพื่อยกระดับสถานะและงบประมาณ (2) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์โครงสร้างไวยากรณ์ (3) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ลดข้อจำกัดด้านสถานที่ และ (4) การขยายฐานการศึกษาสู่ศฤงคารและระดับสากล องค์ความรู้ใหม่ที่สังเคราะห์ได้คือ “โมเดลการบริหารจัดการบาลีเชิงบูรณาการ” (IPM Model) ซึ่งเน้นการรักษาแก่นแท้ทางจารีตควบคู่ไปกับการปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อความยั่งยืนของการสืบทอดพุทธธรรมในสังคมสมัยใหม่

คำสำคัญ: การศึกษาพระปริยัติธรรม, นวัตกรรมทางการศึกษา, แผนกบาลี, พ.ร.บ. การศึกษาพระปริยัติธรรม, ยุคดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to analyze the strategies and mechanisms driving Pali scripture education management within the Thai Sangha in the contemporary era, amidst the crisis of declining monastics and the dynamics of Artificial Intelligence technology. The study reveals that modern movement is based on four key pillars (1) Policy and legislative reform through the Phra Pariyatti Dhamma Education Act B.E. 2562 to elevate status and funding; (2) Application of digital innovation and AI in grammatical structure analysis; (3) Blended Learning to reduce locational constraints; and (4) Expansion of the educational base to laypeople and the international level. The synthesized new knowledge is the "Integrated Pali Management

Model" (IPM Model), which emphasizes preserving traditional essence while adapting learning processes to 21st-century skills for the sustainable inheritance of Buddhist teachings in modern society.

Keywords: Phra Pariyatti Dhamma Education, Educational Innovation, Pali Section, Phra Pariyatti Dhamma Education Act, Digital Age

บทนำ

ความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะรากแก้วแห่งพุทธศาสตร์ : ภาษาบาลี (Pali Language) มิใช่เป็นเพียงโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ที่ใช้สื่อสารกันในอดีตสมัยพุทธกาลเท่านั้น หากแต่เปรียบเสมือน “ธรรมกรก” หรือเครื่องกรองความบริสุทธิ์ของพุทธพจน์ที่สืบทอดมานานกว่าสองพันห้าร้อยปี ในบริบทของคณะสงฆ์ไทย การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีถือเป็นภารกิจหลักที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะภาษาบาลีคือกุญแจดอกเดียวที่จะไขเข้าสู่พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา ซึ่งเป็นคลังแห่งพระสัทธรรม การสืบทอดภาษาบาลีจึงมีความหมายเท่ากับการสืบทอดอายุของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง หากปราศจากผู้รู้ภาษาบาลีอย่างลึกซึ้ง การตีความคำสอนย่อมคลาดเคลื่อน และอาจนำไปสู่การบิดเบือนหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาในที่สุด ในทางประวัติศาสตร์ คณะสงฆ์ไทยได้ให้ความสำคัญกับการสอบบาลีสนามหลวงมาทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ การได้รับตำแหน่ง “พระมหาเปรียญ” ถือเป็นเกียรติยศสูงสุดทางวิชาการของสมณะเพศ เป็นเครื่องหมายแห่งความอุตสาหะและการเข้าถึงแก่นแห่งปริยัติ (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2567) ทว่าเมื่อกาลเวลาล่วงเลยมาจนถึงยุคปัจจุบัน หรือที่เรียกว่ายุคการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล (Digital Transformation) ฐานรากของการศึกษาที่เคยเข้มแข็งกลับต้องเผชิญกับแรงเสียดทานจากปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วิกฤตการณ์และแรงบีบคั้นในยุคปัจจุบัน

ยุคปัจจุบันมิได้เพียงแต่นำมาซึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ยังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมและค่านิยมของผู้คนในสังคมไทยด้วย วิกฤตการณ์ที่การศึกษาบาลีกำลังเผชิญสามารถวิเคราะห์ออกเป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

1. วิกฤตการณ์ศาสนทายาทและโครงสร้างประชากรสูงวัย จำนวนพระภิกษุสามเณรที่เป็นผู้เรียนหลักมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถานะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในประเทศไทย เมื่อจำนวนบุตรหลานที่เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ลดน้อยลง สำนักเรียนบาลีหลายแห่งจึงประสบปัญหาขาดแคลนผู้เรียน ส่งผลให้เกิดภาวะ “สำนักเรียนร้าง” ในพื้นที่ห่างไกล การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาบาลีในยุคนี้จึงไม่สามารถตั้งรับอยู่ในวัดเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป แต่ต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงรุกที่ก้าวข้ามขีดจำกัดด้านจำนวนประชากร

2. ช่องว่างระหว่างจารีตและพฤติกรรมการเรียนรู้ยุคใหม่ วิธีการเรียนการสอนบาลีแบบดั้งเดิมที่เน้นการท่องจำพระคัมภีร์ (Rote Learning) แม้จะมีข้อดีในการรักษาความแม่นยำของหลักไวยากรณ์ แต่กลับสร้างความรู้สึก “ยากและน่าเบื่อ” ให้แก่คนรุ่นใหม่ที่คุ้นชินกับการเรียนรู้แบบ Active Learning หรือการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย (พระครูศรีอุทัยศาสตร์, 2559) เมื่อผู้เรียนมองไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่าง “พยัญชนะ

โบราณ" กับ "โลกปัจจุบัน" แรงจูงใจในการศึกษาจึงถดถอยลง ส่งผลให้อัตราการสละสิทธิ์สอบหรือการเลิกเรียนกลางคันมีเพิ่มมากขึ้น

3. ความท้าทายจากเทคโนโลยีและการพิสูจน์คุณค่า ในยุคที่ Google Translate หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถแปลภาษาต่างๆ ได้ในพริบตา เกิดคำถามเชิงวิพากษ์ในสังคมว่า "ทำไมเราจะต้องเสียเวลาหลายปีเพื่อเรียนภาษาบาลี?" การศึกษาบาลีในปัจจุบันจึงถูกบีบให้ต้องพิสูจน์ตัวเองมากกว่าเดิม ไม่ใช่เพียงการเรียนเพื่อสอบผ่าน แต่ต้องเป็นการเรียนเพื่อสร้างปัญญาที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาสังคมร่วมสมัยได้

ยุคแห่งการปฏิรูปและโอกาสใหม่

ท่ามกลางวิกฤตที่กล่าวมา กลับปรากฏ "แสงสว่างแห่งโอกาส" ที่สำคัญยิ่ง นั่นคือการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 กฎหมายฉบับนี้เป็นเหมือนกระดูกสันหลังใหม่ที่ช่วยค้ำจุนการศึกษาของสงฆ์ให้มีความมั่นคงในเชิงนโยบายและงบประมาณเป็นครั้งแรกในรอบหลายศตวรรษ การยกระดับวิทยฐานะเปรียญธรรมให้เทียบเท่าระดับสากล และการได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากรัฐบาลอย่างเป็นระบบ ได้เปิดประตูสู่การบริหารจัดการที่ทันสมัย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567)

นอกจากนี้ การอุบัติขึ้นของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Generative AI) ยังเป็น "เครื่องมือทุ่นแรง" ที่สำคัญที่จะเปลี่ยนโฉมหน้าการแปลบาลีไปตลอดกาล หากคณะสงฆ์สามารถบริหารจัดการนวัตกรรมเหล่านี้ให้ผสมผสานเข้ากับจารีตได้อย่างลงตัว การศึกษาบาลีจะกลับมามีความสดใหม่ (Re-vitalized) และน่าสนใจสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดแค่ผู้ครองเพศบรรพชิตเท่านั้น

นิยามของการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนผ่าน

คำว่า "การขับเคลื่อน" ในบทความนี้ จึงมิได้หมายถึงเพียงการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาตามปกติ แต่หมายถึง การเคลื่อนไหวเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Movement) ที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านกฎหมาย (Legal), มิติด้านนวัตกรรม (Innovation), และมิติด้านสังคม (Social Connectivity) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายคือการสร้าง "บาลีศึกษายุคใหม่" ที่ทรงคุณค่าในมิติจิตวิญญาณและทรงพลังในมิติวิชาการสากล

ด้วยเหตุปัจจัยและความจำเป็นที่กล่าวมาข้างต้น บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาและวิเคราะห์เจาะลึกถึงกลไกต่างๆ ที่ใช้ในการขับเคลื่อนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นรูปธรรมในการธำรงไว้ซึ่งศาสตร์แห่งพุทธปัญญาให้สืบต่อไปอย่างมั่นคงในกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ภาษาบาลีมีความสำคัญในฐานะ "ภาษาธรรม" หรือกุญแจสำคัญที่ใช้ไขเข้าสู่คลังมหาสมบัติทางปัญญาของพระพุทธศาสนา คือพระไตรปิฎก การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงเป็นภารกิจหลักของคณะสงฆ์ไทยในการสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ทว่าในยุคปัจจุบัน การจัดการศึกษาบาลีกำลังเผชิญกับ ความท้าทายเชิงโครงสร้าง (Structural Challenges) ที่ซับซ้อน จำนวนพระภิกษุสามเณรผู้เข้าสอบบาลีสนาทลวงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่รูปแบบการเรียนรู้แบบจารีตที่เน้นการท่องจำเพียงอย่างเดียวเริ่มไม่สามารถดึงดูดความสนใจของศาสนทายาทรุ่นใหม่ได้ (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2567) นอกจากนี้ การศึกษาบาลีในอดีตยังประสบปัญหาเรื่องการรับรองวิทยฐานะและงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ ทำให้ครูสอนบาลีขาดขวัญและกำลังใจ การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาบาลีในยุคนี้จึงต้องเปลี่ยนผ่านจากการบริหารแบบเดิมไปสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ที่ผสมทั้งข้อกฎหมาย นวัตกรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาคประชาชน เพื่อให้ภาษาบาลีไม่เป็นเพียง "ภาษาที่ตายแล้ว" แต่เป็นศาสตร์ที่ทรงพลังในการชี้นำสังคม

เสาหลักการขับเคลื่อนยุคปัจจุบัน

การปฏิรูปเชิงนิติบัญญัติ รากฐานแห่งความมั่นคง

การประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ถือเป็นหมุดหมายสำคัญที่สุดของการศึกษาบาลีในยุคปัจจุบัน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567) กฎหมายฉบับนี้ส่งผลต่อการขับเคลื่อน 3 ด้านหลัก

ด้านสถานะ ยกกระดับสำนักเรียนและโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้เป็นสถาบันการศึกษาที่รัฐรับรอง มีกาเทียบวุฒิการศึกษาที่ชัดเจน ทำให้ผู้จบ ป.ธ.9 มีสถานวิทยฐานะเท่าปริญญาตรี

ด้านงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนรายหัวและค่าตอบแทนบุคลากร ช่วยลดภาระของวัดในการจัดหาทรัพยากร และสร้างความมั่นคงให้แก่พระอาจารย์ผู้สอน (พระครูศรีอุทัยศาสตร์, 2559)

ด้านการบริหารงานบุคคล มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูสอนบาลี ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการสอนที่เป็นระบบมากขึ้น

นวัตกรรมดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์

การขับเคลื่อนที่โดดเด่นในยุคนี้คือการนำ **เทคโนโลยีอุบัติใหม่** (Emerging Technologies) มาช่วยลดกำแพงความยากของไวยากรณ์บาลี (Phrarajmedhivachiradilok, 2025)

AI-Pali Analytics การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และ AI ช่วยในการแยกธาตุ ปัจจัย และวิเคราะห์ประโยค (Parsing) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของคำศัพท์ได้รวดเร็วขึ้น (บ้านเมือง, 2567)

Learning Platforms การพัฒนาคลังข้อมูลพระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาออนไลน์ (E-Tipitaka) ที่สามารถค้นหาและเปรียบเทียบข้อมูลได้อย่างฉับไว

Gamification การเปลี่ยนการท่องจำไวยากรณ์บาลีให้เป็นแอปพลิเคชันเกมนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ในกลุ่มสามเณรเยาวชน

การขยายกลุ่มเป้าหมายสู่ "มวลชนสากล"

ปัจจุบันการศึกษาบาลีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในหมู่สงฆ์ แต่มีการขับเคลื่อนผ่านโครงการ "บาลีสำหรับประชาชน" หรือ **มหาบาลีวิชาลัย** (มหาบาลีวิชาลัย, 2567) การเปิดโอกาสให้คนทุกชั้นศึกษาบาลีช่วยสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของพุทธธรรม และเป็นการสร้างเครือข่ายสนับสนุนการศึกษาบาลีให้เข้มแข็งในระดับสังคม

สรุปองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาและสังเคราะห์เนื้อหา สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบบรรยายเนื้อหาได้ว่าการขับเคลื่อนที่ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันเกิดจาก **"โมเดล IPM"** (Integrated Pali Management) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก

- I - Innovation (นวัตกรรม)** การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยเรียนรู้ แต่ไม่ทิ้งหัวใจคือการแปลมคธเป็นไทย
- P - Policy (นโยบาย)** การขับเคลื่อนด้วยกฎหมาย พ.ร.บ. 2562 เพื่อสร้างสวัสดิการและแรงจูงใจ
- M - Mindset (การปรับทัศนคติ)** การเปลี่ยนมุมมองจากการเรียนเพื่อสอบผ่าน เป็นการเรียนเพื่อความเข้าใจและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สรุปผลการศึกษาและภาพรวมบทบาทการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในยุคปัจจุบัน เป็นการปรับตัวครั้งประวัติศาสตร์ของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างและนิติบัญญัติ

หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนคือการบังคับใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการปลดล็อกข้อจำกัดทางกฎหมายที่มีมาอย่างยาวนาน กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้เป็นเพียงกระดาษ แต่เป็น "กลไกเชิงอำนาจ" ที่ยกระดับสถานะของสำนักเรียนบาลีให้เป็นสถาบันการศึกษาที่รัฐรับรองอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงใน 3 ด้าน คือ งบประมาณอุดหนุนรายหัวที่แน่นอน, สวัสดิการของบุคลากรผู้สอน, และ การรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าระดับชาติ ซึ่งเป็นการสร้าง "นิเวศแห่งความมั่นคง" ให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน

2. การปรับตัวสู่นวัตกรรมและเทคโนโลยี

บทความสรุปได้ว่าภาษาบาลีในยุคปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ "ยุคบาลีดิจิทัล" (Digital Pali Era) มีการนำเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ (Parsing) และการแปลประโยคที่ซับซ้อน ซึ่งช่วยลดภาระในการท่องจำแบบจารีตลง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจเนื้อหา การเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ได้เข้ามาทดแทนข้อจำกัดทางกายภาพ ทำให้สำนักเรียนขนาดเล็กในชนบทสามารถเข้าถึงการสอนของคุณครูบาอาจารย์ระดับเปรียญธรรม 9 ประโยคจากส่วนกลางได้ผ่านระบบออนไลน์

3. พลวัตของผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายใหม่

ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ แม้จำนวนพระภิกษุสามเณรที่เป็น "ศาสนทายาทโดยตรง" จะลดลงตามโครงสร้างประชากร แต่กลับเกิดปรากฏการณ์ "บาลีวิชาลย์สำหรับคฤหัสถ์" ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภาษาบาลีถูกมองว่าเป็น "ศาสตร์แห่งสมาธิและปัญญา" ที่ฆราวาสรุ่นใหม่หันมาสนใจเพื่อการศึกษาปรัชญาและวิถีชีวิต สิ่งนี้สะท้อนว่าการขับเคลื่อนในปัจจุบันประสบความสำเร็จในการทำให้ภาษาบาลีกลายเป็น "ภาษาสากล" ของคนทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

- การจัดตั้ง "ศูนย์นวัตกรรมภาษาบาลีระดับชาติ" (National Pali Innovation Center) เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการพัฒนา AI และฐานข้อมูล Big Data ของพระไตรปิฎกที่ทันสมัยที่สุด เพื่อสนับสนุนสำนักเรียนทั่วประเทศ
- การปฏิรูประบบการวัดผล (Assessment Reform) มหาเถรสมาคมควรพิจารณาปรับรูปแบบการสอบสนามหลวงจากการเขียนด้วยมือเพียงอย่างเดียว มาเป็นการสอบผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (Computer-Based Testing) ในบางรายวิชา เพื่อความรวดเร็ว แม่นยำ และสอดคล้องกับทักษะดิจิทัล
- การสร้างเส้นทางอาชีพ (Career Path) สำหรับผู้จบเปรียญธรรม รัฐบาลควรเปิดช่องทางพิเศษในการบรรจุข้าราชการหรือบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นสูงทางบาลี

ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษาและนักเรียน

1. การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ครูสอนบาลีต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยาย (Lecturer) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยเน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ประโยชน์จากกรณีศึกษาจริงมากกว่าการท่องหลักไวยากรณ์ในตำรา
2. การใช้ Gamification ในการสอน พัฒนาสื่อการสอนรูปแบบเกมหรือแอปพลิเคชันที่สร้างแรงจูงใจให้สามเณรเกิดความสนุกในการสะสมคะแนนไวยากรณ์ ลดความรู้สึกลัวภาษาบาลีเป็นวิชาที่ยากและน่าเบื่อ

ข้อเสนอแนะระดับบุคคลและสังคม

1. การสร้าง "Pali Content Creators" ส่งเสริมให้พระภิกษุรุ่นใหม่ใช้สื่อ Social Media ในการสื่อสารคุณค่าของภาษาบาลีในรูปแบบที่สั้น ง่าย และทันสมัย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่บาลีศึกษา
2. ความร่วมมือภาคประชาชน สร้างระบบบริจาคอุดหนุนการศึกษาบาลีผ่านระบบ e-Donation เพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์การศึกษาของสงฆ์ได้อย่างทั่วถึงและโปร่งใส

แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะในยุคความเปลี่ยนแปลง

เพื่อให้การขับเคลื่อนการศึกษาบาลีบรรลุผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว บทความนี้ขอเสนอแนวทางดังนี้

1. การปฏิรูปหลักสูตรและวิธีวัดผล ควรลดการเน้นท่องจำข้อความในคัมภีร์เพียงอย่างเดียว และเพิ่มสัดส่วนการทดสอบเชิงวิเคราะห์โครงสร้างภาษาและการตีความพุทธธรรม
2. การพัฒนาบุคลากรดิจิทัล สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงควรจัดอบรมทักษะการสร้างสื่อดิจิทัลให้แก่พระอาจารย์ทั่วประเทศ เพื่อผลิต Content การสอนบาลีที่เร้าใจลงในสื่อสมัยใหม่ (TikTok, YouTube)
3. การสร้างเครือข่ายวิจัยบาลีสากล เชื่อมโยงนักเรียนบาลีไทยกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อวิจัยภาษาบาลีในมิติภาษาศาสตร์และประวัติศาสตร์ ยกกระดับบาลีศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

- พระครูศรีอุทัยศาสน์. (2559). การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของคณะสงฆ์ภาค 14. วารสารวิชาการ มจร., 5(2), 45-58.
- พระบุญทนต์ สีนวนนา. (2559). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระวินยาธิการ เพื่อความยั่งยืนของคณะสงฆ์ภาค 9. วารสารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 22(1), 61-69.
- พระมหานพพร ปุณฺณชโย (บุญญธรรม). (2563). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติหน้าที่เชิงพุทธบูรณาการของพระวินยาธิการจังหวัดปทุมธานี. (ดุชนิพนธ์หลักสูตรสันติศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชเมธาวชิรดิถ (ไพจิตร สากอง). (2568). นวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาบาลีในยุคดิจิทัล. วารสารปราชญ์ประชาคม, 4(1), 284-298.
- มหาบาลีวิทยาลัย. (2567). โครงการจัดการศึกษาบาลีสำหรับคฤหัสถ์. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mahapali.com>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ONEC). (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2567). พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง. (2567). สถิติและหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์แม่กองบาลีสนามหลวง.
- บ้านเมือง. (2567). รูปแบบการศึกษาภาษาบาลีที่สามารถสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ในยุคเอไอ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.banmuang.co.th/news/education/402784>
- Angkhasakul, A. (2020). The Ethical Challenges of the Sangha in the Age of Social Media. *Journal of Buddhist Studies*, 10(2), 115-130.
- Buddhagos, B. (2018). Digital Monasticism An Analysis of Monks' Role on Online Platforms. *International Journal of Digital Culture and Monasticism*, 3(1), 50-65.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2024). Buddhist Education in Thailand Today. Retrieved from http://oldweb.mcu.ac.th/ICTMB/doc/Buddhist_Education.pdf
- Phrarajmedhivachiradilok (Paijit Sakhong). (2025). Development of Innovative Approaches for Teaching and Learning Pali in the Digital Age. *Journal of Language and Culture Studies*, 4(1), 1-7.